

ZBRANĚ POD KONTROLOU

Ročně se vyrobí dvanáct miliard nábojů. Toto množství by vystačilo na zabití všech lidí na planetě. Dvakrát. Každý den jsou tisíce lidí zabity, zraněny a donuceny opustit své domovy kvůli ozbrojenému násilí a konfliktům. Bezohledný a nezodpovědný obchod se zbraněmi ničí životy. Zbraně i munice se vyrábí a prodávají v neuvěřitelně velkém množství a pokud neexistuje dohled a kontrola mohou končit v autoritářských či nestabilních režimech nebo v ozbrojených konfliktech i válkách, kde zabíjí civilisty.

Moderní konflikty typicky dopadají hlavně na civilisty. Nezodpovědný obchod se zbraněmi postihuje lidi žijící v politicky nestabilních oblastech ozbrojených konfliktů, ale i ty žijící mimo ně. Ozbrojené násilí dennodenně zasahuje obyvatele po celém světě, většina z nich však nežije v konfliktních zónách. Ve světě každý den zahyne více než 500 lidí kvůli použití střelných zbraní.

Proto Amnesty bojuje za ukončení neregulovaného toku zbraní, ať už se jedná o neregistrované pistole v USA nebo bojová letadla v Jemenu či Sýrii.

Za pomoci mezinárodní sítě aktivistů, kteří se specializují v problémech lidských práv týkající se zbrojního průmyslu, bude Amnesty vyvíjet tlak na vlády a firmy do té doby, než přestanou prodávat zbraně nelegálně a nezodpovědně. Naši experti v digitální verifikaci a zbraních umí identifikovat a vytrasovat zbraně až k místě původu. Naši právní experti podporují snahy zastavit nezodpovědný vývoz a dodávky zbraní skrze soudy.

Celosvětová Smlouva o obchodu se zbraněmi nabyla platnosti v prosinci roku 2014. Tato smlouva zavádí přísná pravidla regulující mezinárodní obchod se zbraněmi. I přesto je globální obchod se zbraněmi na vzestupu a stále přispívá k porušování lidských práv. A to i díky tomu, že někteří z největších světových exportérů zbraní jako je Rusko a USA smlouvu neratifikovali. Avšak i státy, které smlouvu ratifikovaly, ji důsledně nedodržují a pokračují v přesunu zbraní a munice do míst, kde hrozí, že s jejich pomocí bude porušeno mezinárodní humanitární právo, včetně možných válečných zločinů.

SMLOUVA O OBCHODU SE ZBRANĚMI

24. prosince 2014, po více než 20 letech dlouhém boji Amnesty a partnerských nevládních organizací, se Smlouva o obchodu se zbraněmi stala mezinárodním zákonem. Smlouva má vést k zastavení toku smrtících zbraní do rukou lidí, kteří je používají k porušování lidských práv, včetně genocidy, zločinům proti lidskosti a válečným zločinům. Ke smlouvě se připojilo více než 100 států. Česká republika ji ratifikovala 25. září 2014. Smlouva o obchodu se zbraněmi může pomoci zachránit mnoho životů. Ale pouze tehdy, když bude správně implementována a státy budou nuceny nést zodpovědnost v případech, že ji poruší.

MEZINÁRODNÍ Zbrojní průmysl

Předpokládaná celková hodnota globálního zbrojního průmyslu je minimálně 95 miliard dolarů. V září 2019, Amnesty kontaktovala 22 zbrojních společností s žádostí o vysvětlení, jakým způsobem zajišťují dodržování lidských práv v jejich podnikání. Žádná z nich nepodala adekvátní odpověď.

ZBRANĚ S NEROZLIŠUJÍCÍMI ÚČINKY:

Použití zbraní s nerozlišujícími účinky nebo těch, které nemohou být namířeny na specifický vojenský cíl či zbraní, jejichž účinky nemohou být omezeny - jak nařizuje mezinárodní humanitární právo - je ilegální. A to proto, že zranění nebo zabití civilistů a zničení civilních infrastruktur (obytné domy, nemocnice a školy) je v podstatě nevyhnutelné.

Mezi takové zbraně patří:

KAZETOVÉ PUMY

Kazetové pumy a munice mohou obsahovat stovky kusů submunice, které jsou vypuštěny za letu a neřízeně se rozptylují přes oblasti měřící stovky metrů čtverečních. Použití, výroba, prodej a přesun kazetových pum a munice byl zakázán v roce 2008 Úmluvou o zákazu kazetové munice, ke které se připojilo přes 100 států, mezi které patří i Česká republika. Naposledy byly tyto zbraně použity například během konfliktu mezi Arménií a Ázerbájdžánem v boji o Náhorní Karabach v roce 2020.

PROTIPĚCHOTNÍ NÁŠLAPNÉ MINY

Protipěchotní miny jsou výbušná zařízení, která byla navržena tak, aby se automaticky detonovala ve chvíli, kdy se k nim někdo přiblíží. Tyto miny mohou zranit, zmrzačit nebo dokonce zabít i roky po skončení válečného konfliktu. 53 milionů min bylo zničeno od přijetí Úmluvy o zákazu použití, skladování, výroby a převodu protipěchotních min a o jejich zničení - také známé jako Ottawská úmluva - v roce 1997. I přes tento obrovský úspěch nám však zůstává spousta další práce. Do listopadu 2018, vymezilo 56 států oblasti s vysokým rizikem výskytu protipěchotních min. Jako člen Mezinárodní kampaně za zákaz min, žádá Amnesty všechny vlády, aby přijaly, implementovaly a monitorovaly dodržování této úmluvy.

JADERNÉ ZBRANĚ

Jaderné zbraně jsou nejničivější zbraně, které lidstvo kdy vytvořilo. 7. června 2017 přijala OSN Smlouvu o zákazu jaderných zbraní. Tato smlouva zakazuje jaderné zbraně a je velkým krokem ke světu bez jaderných zbraní. Amnesty pomáhá v práci na mezinárodní kampani za zničení jaderných zbraní, která pomáhá přimět státy, aby se ke smlouvě připojily a monitorovaly její implementaci.

CHEMICKÉ ZBRANĚ

Chemické zbraně jsou definovány jako chemikálie, které jsou používány ke způsobení úmyslných zranění a usmrcení, díky jejím toxickým vlastnostem. Tyto zbraně byly zakázané Úmluvou o chemických zbraních, která vstoupila v platnost roku 1997.

ZBRANĚ S UMĚLOU INTELIGENCÍ

Některé země - včetně Číny, Izraele, Jižní Koreje, Ruska, Spojeného království a USA - již začaly s vývojem zbraní se zvýšenou autonomií. Tyto systémy, které vyjímají lidské rozhodování z otázek o životě a smrti, vyvolávají nejrůznější obavy z hlediska morálního, legálního, z hlediska zodpovědnosti ale i bezpečnosti. Amnesty a její partneři v Kampani za zastavení “zabíjácích robotů” volají po novém, zavazujícím, mezinárodním nástroji, který zajistí zachování smysluplné lidské kontroly nad těmito zbraněmi. A to zákazem vývoje, výroby a použití zcela autonomních zbraní.

VÝVOZ ZBRANÍ Z ČESKÉ REPUBLIKY

Amnesty dlouhodobě monitoruje vývoz zbrojního materiálu z ČR. Upozorňujeme Ministerstvo zahraničních věcí ČR na závažné rozpory mezi deklarovanou podporou demokracie a lidských práv na jedné straně a podporou exportu vojenského materiálu a zbraní do zemí, kde hrozí jejich porušování, na straně druhé.

Amnesty je přesvědčena, že do zemí, v nichž hrozí reálné riziko zneužití zbraní za účelem potlačování lidských práv, by k vývozu zbraní nemělo docházet. A to nejen s ohledem na platná kritéria pro udělení licence na vývoz zbraní, ale také s ohledem na politiku podpory a dodržování demokracie v rámci koncepce zahraniční politiky ČR i transformační a rozvojové spolupráce, stavící své priority na ochraně lidských práv, místním rozvoji a demokratických hodnotách.